

СЕКЦІЯ І. ПІДПРИЄМНИЦТВО, ТОРГІВЛЯ ТА СФЕРА ОБСЛУГОВУВАННЯ

ОЦІНЮВАННЯ ВПЛИВУ РЕАЛІЗАЦІЇ ЕНЕРГОЗБЕРІГАЮЧИХ ПРОЄКТІВ НА ФІНАНСОВИЙ СТАН ПІДПРИЄМСТВ

Ємельянов Олександр Юрійович

*д-р. екон. наук, професор, професор кафедри економіки підприємства та інвестицій
Національний університет «Львівська політехніка», Україна*

На теперішній час перед багатьма підприємствами постає нагальна потреба у покращенні їх фінансового стану [1–3], зокрема, у підвищенні прибутковості [4], ділової активності та фінансової стійкості [5–8]. Складність вирішення цього завдання значною мірою зумовлена наявністю великої кількості чинників, які впливають на фінансовий стан підприємств. Серед цих чинників вагоме місце посідає ефективність використання енергетичних ресурсів [9–11]. Підвищення цієї ефективності повинно передбачати здійснення різноманітних організаційно-технічних заходів, зокрема впровадження енергозберігаючих технологій [12–14] та термомодернізації [15, 16], що часто потребує державної підтримки [17–19].

Загалом, зниження питомих витрат енергоресурсів виступає потужним засобом підвищення конкурентоспроможності підприємств, що може позитивно вплинути на їх фінансовий стан. Водночас, реалізація заходів з енергозбереження на підприємствах часто потребує від них понесення суттєвих інвестиційних витрат [20, 21], що може викликати значні зміни в обсягах та структурі джерел фінансування майна підприємств та, як наслідок, вплинути на ризикованість господарської діяльності [22, 23]. Внаслідок цього їх фінансовий стан, зокрема рівень фінансової стійкості, може як покращитися, так і погіршитися. Ця обставина викликає невпевненість власників та менеджерів підприємств у доцільності реалізації енергозберігаючих інвестиційних проєктів, що створює додаткові бар'єри на шляху до такої реалізації [24, 25].

Оцінювання впливу реалізації інвестиційних проєктів з енергозбереження на фінансовий стан підприємств потребує проведення відповідного емпіричного аналізу. З метою виконання такого аналізу було відібрано 85 підприємств західного регіону України, які належать до трьох видів економічної діяльності (виробництво харчових продуктів, оброблення деревини та виготовлення виробів з неї, а також виробництво машин та устаткування). У межах кожного з видів економічної діяльності досліджували підприємства були розподілені за відносним рівнем інвестицій в енергозберігаючі проєкти. Градація цього рівня, який оцінювався співвідношенням між обсягами інвестицій у проєкти з енергозбереження та величиною початкових сукупних активів підприємств, є такою: високий (перевищує 0,15); середній (від 0,05 до 0,15); низький (більший нуля, але менший від 0,05); нульовий (інвестиції в енергозбереження не вкладалися). При цьому усі

підприємства перших трьох груп протягом 2020 року здійснювали енергозберігаючі проекти.

На підставі даних статистичного та бухгалтерського обліку досліджуваних підприємств було обчислено значення таких показників їх фінансового стану: капіталомісткості продукції (визначалась як відношення операційного доходу підприємств до їх сукупних активів), прибутковості продукції, прибутковості сукупного капіталу підприємств за їх чистим прибутком та середньорічного коефіцієнта автономії. При цьому розрахунки цих індикаторів здійснювалися за сукупними даними усіх підприємств з кожної їх групи. Порівнявши значення відповідних показників за 2021 рік із їх величиною за попередній рік, було обчислено індекси змін розглянутих показників фінансового стану досліджуваних підприємств.

Як впливає з одержаних даних, за усіма видами економічної діяльності реалізація досліджуваними підприємствами інвестиційних енергозберігаючих проектів не справила суттєвого впливу на капіталомісткість та прибутковість продукції цих підприємств. Це впливає з того факту, що середні індекси змін відповідних показників практично не відрізняються за групами підприємств залежно від відносного рівня інвестицій. Водночас, індекс зміни прибутковості продукції досліджуваних підприємств мав тенденцію до зростання із збільшенням відносного рівня інвестицій в енергозберігаючі проекти. Отже, реалізація цих проектів мала позитивний вплив на прибутковість продукції досліджуваних підприємств. Стосовно впливу такої реалізації на значення коефіцієнта автономії, то для груп підприємств з низьким та середнім відносними рівнями інвестицій відбулося зростання середнього значення цього коефіцієнта (індекси його зміни перевищували одиницю). Водночас, для підприємств з високим відносним рівнем інвестицій у заходи з енергозбереження значення індексів зміни коефіцієнта автономії були меншими одиниці за усіма трьома видами економічної діяльності. Отже, здійснення енергозберігаючих інвестиційних проектів позитивно вплинуло на фінансову стійкість підприємств із середнім відносним рівнем інвестицій та негативно, якщо у підприємств цей рівень був високим. Таким чином, результати виконаного аналізу показали неоднозначний характер впливу реалізації проектів з енергозбереження на фінансовий стан підприємств.

Список використаних джерел:

1. Романович, О. О. & Свистун, Л. А. (2017). Кризові явища у діяльності українських підприємств та методи їх діагностики. Молодий вчений, (11(51)), 1295–1299.
2. Сак, Т. В. (2018). Діагностика причин кризи машинобудівних підприємств України. Економіка і суспільство, (19), 604–611.
3. Долбнева, Д. В. (2015). Сучасні тенденції банкрутства підприємств в Україні та заходи по запобіганню їх неплатоспроможності. Бізнес Інформ, (10), 244–249.
4. Єпіфанова, І. Ю. & Гуменюк, В. С. (2016). Прибутковість підприємства: сучасні підходи до визначення сутності. Економіка і суспільство, (3), 189–192.
5. Гапак, Н. М. & Капштан, С. А. (2014). Особливості визначення фінансової стійкості підприємств. Вісник УНУ. Серія: Економіка, (42). 191–196.
6. Ємельянов, О. Ю. (2020). Діагностування рівня фінансової стійкості підприємств агропромислового комплексу. Агросвіт, (21), 3–9.
7. Павленко, О. П. & Семиліт, І. В. (2016) Економічна сутність фінансової стійкості підприємств: фактори впливу, оцінка та джерела фінансування. Молодий вчений, (7(34)), 113–116.
8. Чепка, В. В. & Матяш, О. К. (2017). Фінансова стійкість підприємства: сутність та фактори впливу. Економіка і суспільство, (12), 649–655.
9. Бойчук, Н. Я. & Острянюк, М. М. (2017). Проблеми енергозбереження та підвищення

- енергоефективності економіки України. Сучасні проблеми економіки і підприємництво, (19), 25–34.
10. Жадько, К. С. (2017). Сучасні тенденції енергозбереження та ефективності діяльності підприємств. Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності, (16), 302–307.
 11. Емельянов, А. Ю. & Петрушка, Т. А. (2013). Исследование факторов технологического развития предприятий. Проблемы экономики и менеджмента, (11), 13–21.
 12. Емельянов, О. Ю., Петрушка, Т. О. & Крет, І. З. (2013). Методичні засади оцінювання економічної ефективності впровадження ресурсозберігаючих технологій на промислових підприємствах. Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія «Проблеми економіки та управління», (754), 18–25.
 13. Концеба, С. М. & Непочатенко, О. О. (2007). Енергозберігаючі технології в Україні: економічний ефект та перспективи впровадження. Збірник наукових праць УНУС, (63), 1–5.
 14. Петрушка, Т. О. (2011). Діагностика ресурсного забезпечення та обґрунтування доцільності впровадження на підприємстві ресурсозберігаючих технологій. Вісник Національного університету «Львівська політехніка», (698), 255–261.
 15. Yemelyanov, O., Symak, A., Petrushka, T., Zahoretska, O., Kusi, M., Lesyk, R. & Lesyk, L. (2019). Changes in Energy Consumption, Economic Growth and Aspirations for Energy Independence: Sectoral Analysis of Uses of Natural Gas in Ukrainian Economy. *Energies*, (12(24)), 4724.
 16. Yemelyanov, O., Symak, A., Petrushka, T., Lesyk, R. & Lesyk, L. (2018). Evaluation of adaptability of Ukrainian economy to changes in prices for energy carriers and to energy market risks. *Energies*, (11 (12)), 3529.
 17. Емельянов, О. Ю. & Петрушка, Т. О. (2020). Роль держави у подоланні бар'єрів на шляху до реалізації заходів з енергозбереження на підприємствах. Економіка та держава, (10), 24–29.
 18. Yemelyanov, O., Symak, A., Lesyk, L., Petrushka, T., Kryvinska N. & Vovk, O. (2021). Modeling of Parameters of State Participation in Financing of Energy Saving Projects at Enterprises. *Advances in Intelligent Systems and Computing*, (1293), 498–511.
 19. Петренко, І. П. & Козловська, О. Ю. (2017). Фінансова підтримка проектів у сфері енергозбереження в Україні. Науковий вісник УНУ, 14(2), 65–68.
 20. Джеджула, В. В. (2011). Оцінка економічної ефективності інвестицій в енергозберігаючі проекти. Економічний простір, (54), 124–130.
 21. Дзядичев, Ю. В., Бурак, М. В. & Розум, Р. І. (2011). Методи оцінки ефективності інвестицій в енергозбереження. Інноваційна економіка, (2), 119–122.
 22. Ілляшенко, К. В. (2007). Можливості підвищення ефективності інвестицій за рахунок зниження ризиків. Економіка і регіон, (2(13)), 75–77.
 23. Кігель, В. Р. (2008). Оцінювання економічної ефективності ризикових проектів реального інвестування. Держава та регіони, (3), 118–124.
 24. Кінаш, І. А. (2015). Бар'єри на шляху впровадження енергоефективності та енергозбереження підприємств. Сталій розвиток економіки, (3), 185–189.
 25. Lesinskyi, V., Yemelyanov, O., Zarytska, O., Symak, A. & Petrushka, T. (2020). Development of a toolkit for assessing and overcoming barriers to the implementation of energy saving projects. *Eastern-European Journal of Enterprise Technologies*, (5(3)), 24–38.